

מדת בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ מרן רבי עובדיה יוסף

בן רבי יעקב זיע"א
הערות
התנחלות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 305 פרשת נח תשפ"ו

זבחים מב-מח

הבהמה, לר"ש לא חייבים על לוג שמן של מצורע ולר"מ חייבים עליו משום פיגול שהרי דם האשם מתירו, וכל דבר שיש בו מתירים בין לאדם ובין למזבח חייבים עליו משום פיגול, בעולה הדם מתיר את בשרה למזבח ואת העור לכהנים, בעולת וחטאת העוף דמם מתיר את בשרם לכהנים, בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים הדם מתיר להקריב את אימוריהם, ור"ש סובר שמה שלא קרב על המזבח החיצון כשלמים אין בו פיגול. **גמרא** עולא אומר שאם העלו קומץ פיגול על המזבח פקע ממנו פיגולו שאם הוא מביא אחרים לפיגול ק"ו שיביא את עצמו לפיגול, ויש לבאר בדברי עולא שהוא אמר שאם הוא לא מתקבל איך יביא לידי פיגול, ולכאורה קשה שכבר שנינו במשנה שאין חיוב פיגול בקומץ, ואין לומר שעולא מחדש שאם עלו לא ירדו שגם את זה שנינו להלן שלן יוצא וטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם עלו לא ירדו, ואין לומר שעולא מחדש שאם ירדו יעלו שגם את זה שנינו לקמן כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו, ואין לומר שעולא מחדש שאם משלה בו האש לא ירדו שגם את זה שנה כבר עולא שמתי ירדו לא יעלו כשלא משלה בהם האור ואם משלה בהם האור יעלו, ויש לומר שהוא בא לחדש **עמוד ב** שלא נאמר שרק באבר שהוא מחובר נאמר שלא ירד אך קומץ שחלקיו נפרדים ואינו מחובר ירד, קמ"ל שגם הוא אם עלה לא ירד, ואמר רב אחאי שבקומץ פיגול שחציו למעלה וחציו בקרקע ומשלה הוא האור מעלים את כולו למזבח.

רב יצחק אומר בשם ר' יוחנן שאם העלה פיגול נותר וטמא על המזבח פקע מהם איסורם, ורב חסדא מקשה מי אמר שמועה זו וכי המזבח הוא מקוה טהרה לפסולים, ורב זירא מבאר שמדובר שמשלה בהם האור, ומקשה ר' יצחק בר ביסנא ממה ששנינו שאחרים למדו מהפסוק **וטומאתו עליו** מי שהטומאה פורחת ממנו להוציא בשר שהטומאה לא פורחת ממנו ולדברי ר' יוחנן הטומאה פורחת ממנו ע"י האש, ומבאר רבא שאחרים אמרו שהטומאה לא פורחת מבשר ע"י מקוה, אך יש לדחות שלא כתוב בפסוק **מקוה**, ורב פפא מבאר שמדובר בבשר שלמים שאינו ראוי להקרבה, ורבינא מבאר בפסוק **וטומאתו עליו** מי שהטומאה פורחת ממנו כשהוא שלם ואילו הבשר שנטמא הטומאה פורחת רק כשהוא נחסר בהקטרה.

יש לבאר בברייתא שהפסוק **וטומאתו עליו** מדבר בטומאת הגוף ואין לפרש שמדובר בטומאת הבשר כי כתוב כאן **וטומאתו** וכתוב אח"כ **עוד טומאתו בו** ושם מדובר בטומאת הגוף וכן בתחילה מדובר בטומאת הגוף, ור' יוסי למד ממה שכתוב קדשים בלשון רבים וטומאה בלשון יחיד א"כ מדובר בטומאת הגוף, ורבי אומר שכתוב **ואכל** א"כ מדובר על האדם ואחרים למדו ממה שכתוב **וטומאתו עליו** שרק דבר שהטומאה פורחת ממנו למעט בשר שהטומאה לא פורחת ממנו, ואמר רבא על דברי רבי שכל פסוק שלא פירשו רב יצחק בר אבדימי וכל ברייתא שלא פירשה ר' זירא אינם מפורשים, וביאר רב יצחק בר אבדימי שהפסוק פתח בלשון נקיבה וסיים בלשון נקיבה ובאמצע כתוב בלשון זכר א"כ מדובר בטומאת הגוף, ואת הברייתא יש לבאר שכתוב אם נאמרו קלות למה נאמרו חמורות ואם נאמרו חמורות למה נאמרו קלות שאם היה כתוב רק קלות באכילת קדשים בטומאה היינו אומרים שעל קלות יש רק לאו והחמורות במיתה לכן נאמרו החמורות, ואם היה כתוב חמורות היינו

דף מב הגמ' מקשה על דברי ר"ל בדעת ר"מ שהמפגל דעתו על דעת ראשונה ששנינו בברייתא שמפגל במתנה אחת רק בדמים הנזרקים במזבח החיצון ומה שניתן על מזבח פנימי כגון מ"ג של יוה"כ וי"א של פר כהן משיח ושל פר העלם של ציבור לר"מ הפיגול חל בכל קבוצת מתנות של לפני ולפנים ושל פרוכות ושל מזבח הזהב, ולחכמים הפיגול חל רק כשפיגל בכל המתיר ולא כתוב שזה דוקא כשפיגל בתחילה ואז בכלום חשב על דעת הראשונה, ומבאר רב יצחק בר אבין שחל פיגול בשחיטה שהוא מתיר אחד, אך לפ"ז קשה מדוע לרבנן צריך לפגל בכל המתנות, ורבא מבאר שרבנן סוברים כדעת ר"א ששנינו שאם הקריב כזית בחוץ מקומץ ולבונה וקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים חייב ור"א פוטר עד שיקריב את כולם, אך יש לדחות שרבא אמר שר"א מודה בדמים שלא צריך לחשוב בכלום כמו ששנינו ביומא שר"א ור"ש אומרים שאם נשפך הדם באמצע ההזאות ושחט שוב הוא מתחיל ממקום שפסק, ורבא מבאר שמדובר שפיגל בראשונה ושתק בשניה ואח"כ פיגל בשלישית והיינו אומרים שאם העושה על דעה ראשונה א"כ מדוע הוא צריך לפגל שוב בשלישית קמ"ל שבכל אופן סובר ר"מ שהוא עושה על דעת הראשונה, ורב אשי מקשה הרי לא כתוב שהוא שתק בשניה, ומבאר רב אשי שמדובר שפיגל בכלום והיינו אומרים שאם הוא עושה על דעת הראשונה מדוע הוא צריך לפגל בכלום קמ"ל שבכל מקרה הוא עושה על דעת הראשונה, **עמוד ב** אך קשה שבברייתא כתוב פיגל בין בזה בין בזה משמע שלא פיגל בכלום.

יש להקשות בדברי ר"מ הרי חיוב כרת בפיגול הוא רק בקרבו כל מתיריו שהרי שנינו לעיל שהרצאת פסול כהרצאת כשר וא"כ כשחשב בפנים זה נפסל ואח"כ כשממשיך להזות הוא כמזה מים בעלמא, ורבה מבאר שמדובר שהיו ד' פרים וד' שעירים שעל כל קבוצת מתנות נשפך הדם והביא פר אחר, ורבא אומר שמדובר בפר אחד ושעיר אחד ובכל זאת הוא מרצה לפיגולו בשתיקה כל עוד לא חשב מחשבה אחרת באמצע העבודות.

הברייתא הנ"ל הביאה שיש מ"ג הזאות ויש ברייתא מ"ז וזה תלוי אם מערבים את דם הפר והשעיר למתן דם בקרנות שאם לא מערבים א"כ יש עוד ד' הזאות, ויש ברייתא שיש מ"ח הזאות וזה כמ"ד ששיריים מעכבים ומונים גם את שפיכת השיריים, והברייתא הנ"ל שלא מנו מ"ח סוברות ששיריים לא מעכבים, ויש להקשות על הנ"ל ממה ששנינו בפסול המחשבות שרק אם חשב בקמיצה ומתן כלי והילוך, אך אם כשכא להקטיר ונתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה או שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה לר"מ זה פיגול וחייבים עליו כרת ולחכמים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר א"כ רואים שר"מ חלק גם כששתק בקומץ ולא הולכים אחר המחשבה הראשונה, ואין לומר שנוסוף בברייתא וכבר נתן את הלבונה קודם במחשבה שזה כבר שנינו בתחילת הברייתא, ועוד שכתוב להדיא ואח"כ נתן את הלבונה במחשבה.

משנה על הדברים דלהלן לא חייבים משום פיגול: קומץ קטורת לבונה,

דף מג מנחת כהנים מנחת כהן משיח ודם, ולר"מ גם נסכים שבאים בפני עצמם ולחכמים גם הנסכים שבאים עם

אומרים שרק על החמורות חייב ועל הקלות פטור, ויש לבאר מה הכוונה קלות וחמורות, שאם נפרש שקלות זה מעשר והחמורות זה תרומה הרי כבר נאמר שיש מיתה טמא שאכל תרומה, ועוד שאם היה כתוב קלות ולא היה כתוב מיתה מנין שבחמורות יהיה מיתה הרי יש לומר דיו לבא מהדין להיות כנידון שיהיה רק לאו, ואם נפרש שקלות הכוונה לטומאה קלה של שרץ וחמורות הכוונה טומאת מת שאם מדובר לגבי תרומה הרי כבר שנינו ששניהם במיתה, ואין לומר שבא לחדש על חמורות שהרי ממילא ידענו שהם במיתה ואם מדובר על מעשר גם קשה

דף מד מנין שעל טומאה חמורה יהיה מיתה הרי לומדים מטומאת שרץ ודיו לבא מהדין להיות כנידון ויהיה רק לאו, וביאר זעירי שקלות הכוונה טומאת שרץ וחמורות זה טומאת מת וכוונה הברייתא שאם היה נאמר רק טומאת שרץ על מעשר ותרומה ולא נאמר טומאת מת היינו אומרים שטומאה קלה במעשר הקל בלאו על תרומה החמורה במיתה, ואם טומאה קלה על החמורה במיתה א"כ גם טומאה חמורה על מעשר הקל גם במיתה לכן נאמרו חמורות.

שנו בברייתא שהיינו אומרים שפיגול יהיה רק בדבר שהוא כשלמים שהם נאכלים לשני ימים ולילה אחד ומבשר מרבים גם את הנאכלים ליום ולילה ומזבח מרבים גם עולה שאין שייריה נאכלים ועופות מנחות ולוג שמן מרבים מהפסוק אשר הם מקדישים לי, ולומדים נותר בגזירה שוה חילול חילול מטומאה ופיגול לומדים בגזירה שוה עוון עוון מותר ואחר שרבו את כולם לומדים ממה שהתורה כתבה את זה בשלמים שחייבים על פיגול רק בדבר שיש לו מתירים בין לאדם בין למזבח.

שנינו בברייתא שבעולה יש התר להקטיר בשרה במזבח ואת העור לכהנים, וחטאת ועולת העוף דמם מתיר את בשרם לכהנים ופרים ושעירים הנשרפים דמם מתיר להקריב את אימוריהם במזבח, להוציא קומץ לבונה מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ודם ור"ש אומר שלומדים משלמים שרק דבר הקרב במזבח החיצון יש פיגול להוציא פרים ושעירים הנשרפים שדמם לא ניתן במזבח החיצון, ויש לבאר בברייתא שהיינו לומדים רק מה שדומה לשלמים והיינו בכור, ואם נאמר שלומדים בכור במה מצינו הרי יש לפרוך שלמים טעונים סמיכה נסכים ותנופת חזה ושוק, ואם נאמר שלומדים בכור מהפסוק **אם אכל יאכל** הרי זה שני כללים שסמוכים זה לזה, ומבאר רבא כמו שאמרו בא"י שכל מקום שיש שני כללים סמוכים זה לזה מטילים פרט ביניהם ולומדים בכלל ופרט.

הברייתא למדה לרבות לוג שמן של מצורע ולכאורה זה כדעת ר"מ שחייבים על פיגול בלוג השמן, אך קשה שבסיפא כתוב שמוציאים מנחת נסכים והדם וזה כמו רבנן ששנינו שלר"מ חייבים בפיגול על נסכי בהמה שדם הזבח מתירם להקרב ואמרו לו הרי אדם יכול להביא זבח היום ולהביא את נסכיו אחר עשרה ימים אמר ר"מ שהוא דיבר רק בנסכים שבאים עם הזבח, ואמר רב יוסף שהברייתא היא כדעת רבי שאומר שלוג של מצורע מתנותיו מתירים אותו וא"כ הם גם מפגלים אותו כמו ששנינו שלוג שמן של מצורע יש בו מעילה עד שזרק הדם ואחר שזרק הדם לא נהנים ולא מועלים ורבי אומר שמועלים רק עד שיתן את מתנותיו ולכו"ע אסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות, וכשאמרו את דברי רב יוסף לר' ירמיה הוא אמר וכי אדם גדול כרב יוסף אמר כך **עמוד ב** הרי יש לוג שבא בפני עצמו ולכו"ע מתנותיו מתירים אותו ואינם מפגלים אותו כמו ששנינו שלר"מ חייבים בפיגול על לוג שמן של מצורע כי הדם מתירו לבהונות ואמרו לו הרי אדם יכול להביא אשם עכשיו ואת הלוג אחר עשרה ימים אמר ר"מ שהוא דיבר על

לוג שבא עם האשם, ור' ירמיה אומר שהברייתא היא כר"מ ויש למחוק נסכים, ואביי מבאר שאין למחוק נסכים ושנו לוג שבא עם האשם וכן נסכים שבאים עם הזבח ואח"כ שנו נסכים שבאים מחמת עצמם וכן לוג שבא בפני עצמו.

בלוג של מצורע יש פיגול כמו שלוי למד שהפסוק **כל קרבנם** מרבה לוג שמן של מצורע שהיינו אומרים שהתורה אמרה מן האש וזה לא נקרא מותר מן האש קמ"ל שגם לוג שמן בכלל פיגול.

מהפסוק לכל מנחתם מרבים מנחת עומר ומנחת הקנאות שלא נאמר שכתוב בפסוק **ואכלו אותם את אשר כופר בהם** ומנחת העומר באה להתיר ומנחת קנאות באה לברר עוון ולא יהיה בהם פיגול, קמ"ל שיש בהם פיגול.

מרבים חטאת העוף שלא נאמר שהיא נחשבת נבילה, **מלכל אשם** מרבים אשם נזיר ואשם מצורע שלא נאמר שהם באים להכשיר ואמנם באשם מצורע כתוב מפורש שהוא נאכל ועיקר הפסוק בא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע.

מאשר ישיבו מרבים גזל הגר וכתוב **לך** הוא שהוא שלך גם לקדש בו אשה.

ר"א אומר בשם ר' יוסי הגלילי שפיגול הוא בדבר שנעשה בחוץ ולא בדבר שנעשה בפנים, שאם עמד בחוץ ואמר אני שוחט על מנת להזות מדמו בפנים למחר לא פיגול כי זה מחשבה בחוץ על דבר שנעשה בפנים, ואם עמד בפנים ואמר הריני מזה על מנת להקטיר אימורים ולשפוך שיריים למחר לא פיגול כי זה מחשבה בפנים על דבר שנעשה בחוץ ואם שחט בחוץ על מנת להקטיר אימוריו ולשפוך שיריים למחר פיגול כי זה מחשבה בחוץ על דבר שנעשה בחוץ, ורביב"ל למד את זה מהפסוק **כאשר יורם משור זבח השלמים** וזה בא להקיש פר כהן משיח לשלמים שכמו שלמים מעשיו ומחשבותיו על מזבח החיצון כך בפר כהן משיח הפיגול הוא רק כשמחשבותיו ומעשיו במזבח החיצון.

ר"נ אמר בשם רבה בר אבוה בשם רב שהלכה כר"א בשם ר' יוסי

דף מה ורבא הקשה וכי כותבים הלכה לימות המשיח, אמר אביי א"כ לא נשנה את כל שחיטת קדשים כי זה הלכה לימות המשיח אלא דרוש וקבל שכר וכך כאן יש לדרוש כדי לקבל שכר, אמר לו רבא שקשה לי מדוע צריך לפסוק הלכה, וללישנא בתרא אמר רבא שתמהתי על קביעות ההלכה.

משנה אין חייבים על קדשי עכו"ם משום פיגול נותר וטמא ולר"ש השוחטם בחוץ פטור ור' יוסי מחייב. **גמרא** שנו בברייתא שלא נהנים ולא מועלים בקדשי עכו"ם ולא חייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא ואינם עושים תמורה ולא מביאים נסכים אך לר"ש קרבנם טעון נסכים ור' יוסי אומר שהוא נוטה להחמיר בכולם שכתוב בהם **לה**, ודוקא בקדשי מזבח אך כשהקדישו קדשי בדק הבית מועלים בהם, מה שכתוב לא נהנים זה מדרבנן ולא מועלים שלמדו חטא חטא מתרומה וכתוב בה בני ישראל ולא עכו"ם.

לא חייבים על פיגול בקדשי עכו"ם שלומדים עון עוון מנותר ונותר לומדים חילול חילול מטומאה מטומאה וכתוב בטומאה **בני ישראל** ולא עכו"ם, ואינם עושים תמורה שהוקשה למעשר בהמה שהוקש למעשר דגן שכתוב בו **בני ישראל** ולא עכו"ם, אך קשה וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ויש לומר שמעשר דגן זה חולין וזה מובן למ"ד שהולכים אחר המלמד אך אם הולכים אחר הלמד והוא קדשים ולא לומדים למד מלמד בקדשים, אלא יש לומר שמעשר בהמה זה דבר שלא קבוע לו זמן ורק ישראל מביאים ולא עכו"ם.

שנו בברייתא שבפרשת נסכים נאמר **אזרח** למעט עכו"ם אך קרבנו טעון נסכים שכתוב **ככה**.

קדשי מזבח של עכו"ם התמעט שלומדים מעילה חט חט מתרומה דוקא כמו תרומה שזה קדשי הגוף אך קדושת דמים חל גם בשל עכו"ם.

שנו בברייתא שאם נטמא הדם וזרקו בשוגג הוא מרצה, **עמוד ב** ובמזיד אינו מרצה ביחיד אך בציבור מרצה גם במזיד, ובעכו"ם גם בשוגג אינו מרצה, והתלמידים אמרו לפני רב פפא שזה לכאורה לא כר' יוסי שמחמיר בקדשי עכו"ם אמר רב פפא שגם ר' יוסי מודה שכתוב בריצוי ציץ לרצון להם ולא לעכו"ם, והקשה רב הונא בר רב נתן א"כ גם כל קודש לא יחול שכתוב אשר הם מקדישים ולא עכו"ם ומבאר רב אשי שכתוב **לרצון להם** ועכו"ם אינם בני ריצוי.

משנה גם דברים שלא חייבים עליהם משום פיגול בכ"ז חייבים עליהם משום נותר וטמא חוץ מדם ור"ש מחייב בדבר שדרכו לאכול אבל עצים לבונה וקטורת לכו"ע אין חיוב משום טומאה. **גמרא** שנו בברייתא שאין לומר שלא יהיו חייבים משום טומאה אלא רק בדבר שיש לו מתירים בין לאדם ובין למזבח ויש ללמוד מהדין שאם פיגול שחייבי חטאת קבועה ואין צריך ידיעה בתחילה ואין לו היתר מכללו חייבים עליו רק בדבר שיש לו מתירים טומאה שהיא בעולה ויורד וחייב רק בהיה לו ידיעה בתחילה והותרה מכללה בציבור ודאי שיהיה חייב רק בדבר שיש לו מתירים בין לאדם בין למזבח, אך יש ללמוד מאשר הם מקדישים לי ואין לומר שחייב עליו מיד כשהקדישו שכתוב **יקרב**, ור"א אומר וכי יש נוגע שחייב אלא יקרב מדבר כשהוכשר ודבר שיש לו מתירים משקרבו מתיריו ודבר שאין לו מתירים משקדש בכלי, ונותר לומדים בגזירה שוה חילול חילול מטומאה ואין לומר שילמדו נותר מפגול בגזירה שוה עון עון שעדיף ללמוד מטומאה שהיא דומה לו בגז"ל שהם פסול גוף ואינם תלויים בזריקה ובשניהם נאמר **חילול**, אך מצד שני יש לדמות לפיגול שדומה בשניהם לא הותרו מכללם, ובשניהם ציץ לא מרצה, ובשניהם מדובר בטהורים ובשניהם זה פסול בזמן, ובשניהם הפסוק הוא בקרב ולא המקריב וזה דומה ביותר דברים לפיגול, אלא יש ללמוד כמו שלוי שנה שהפסוק מדבר בפסול זמן שכתוב **ולא יחללו**,

דף מו והפסוק מדבר בשני חילולים אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה.

עולא למד שאין חיוב נותר בדם מהפסוק ואני נתתי לכם שלכם יהא, ואצל ר' ישמעאל למדו מהפסוק **לכפר** לכפרה נתתיו ולא למעילה, ור' יוחנן למד ממה שכתוב **הוא** לאחר כפרה כמו לפני כפרה כמו שלאחר כפרה אין בו מעילה כך קודם כפרה אין בו מעילה ואין לומר שנלמד לאחר כפרה מקודם כפרה שיהיה בו מעילה כי אין דבר שנעשתה מצוותו ומועלים בו, ואין להקשות מתרומת הדשן שמועלים אחר מצותה כי זה שני כתובים הבאים כאחד עם בגדי כהונה, אך זה מובן רק לרבנן שלמדו מה שכתוב בבגדי כהונה **והניחם שם** שהם טעונים גניזה אך לר' דוסא שלמד מהפסוק הזה שהם מותרות לכהן הדיוט ורק על הכה"ג נאמר שלא ישתמש בהם ביוה"כ אחר ולדעתו תרומת הדשן ועגלה ערופה זה שני כתובים וזה מובן רק למ"ד ששני כתובים הבאים כאחד לא מלמדים אך למ"ד שהם מלמדים יש לומר שבתרומת הדשן יש מיעוט מיוחד **ושמו** ובעגלה ערופה יש מיעוט **הערופה**, ומה שצריך ג' פסוקים בדם זה למעט ממעילה ונותר וטומאה ואין צורך למעט פיגול שהרי בכל מקרה חיוב פיגול הוא רק בדבר שיש לו מתירים לאדם ולמזבח ולדם אין מתירים והוא עצמו המתיר.

ר' יוחנן מבאר מדוע כתוב ג' כריתות בפרשת שלמים, **עמוד ב** אחד בא ללמד על כל הכלל ואחד בא לפרט ואחד בא לדברים שאינם נאכלים ולר"ש שבדברים שלא נאכלים אין חיוב על טומאה הפסוק בא לרבות חטאות הפנימיות שלא נאמר שר"ש אמר שדבר שלא בא על מזבח החיצון כשלמים

לא חייבים עליו בפיגול וא"כ לא יהיו חייבים עליו על טומאה, קמ"ל שחייבים עליו בטומאה.

ר' יוחנן ר"ל ור"א ור' יוסי בר חנינא אחד מזוג זה ואחד מזוג זה אחד אמר שנחלקו ר"ש ורבנן בטומאת בשר אך בטומאת הגוף לכו"ע אינו לוקה ואחד אמר שנחלקו גם בטומאת הגוף כיוון ששייך בזה **והבשר אשר יגע בכל טמא** א"כ שייך לקרוא בזה **וטומאתו עליו**, וכך שנה רב טביומי, ורב כהנא שנה שאחד מהזוג הנ"ל אמר שנחלקו בטומאת הגוף אך בטומאת בשר לכו"ע לוקה ואחד אמר שנחלקו בשניהם ואמר רבא שמסתבר שנחלקו בשניהם כיון שדבר שלא קוראים בו וטומאתו עליו ונכרתה לא קוראים בו **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל** ומה ששנינו שלומדים **מוהבשר** לרבות עצים ולבונה זה רק פסול בעלמא.

משנה הזבח נזבח לשם ששה דברים לשם זבח לשם ה' לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח, וחטאת ואשם לשם החטא, ור' יוסי אומר שגם מי שלא היה בלבו לאחד מכל הנ"ל בכל זאת כשר שזה תנאי ב"ד שהמחשבה הולכת אחר העובד. **גמרא** רב יהודה מבאר בשם רב שלשם זבח כגון בעולה הכוונה לשם עולה למעט לשם שלמים ולשם אשים בא למעט על מנת לעשותו צלוי, לשם ריח להוציא אם צלה אברים והעלה אותם, כמו שאמר רב יהודה בשם רב שאם צלה אברים והעלה אין בהם משום ריח, לשם ניחוח בא ללמד לשם הנחת רוח, לה' לשם מי שאמר והיה העולם.

רב יהודה אומר בשם רב שאם שחט חטאת לשם עולה היא פסולה אך אם שחט חטאת לשם חולין היא כשרה, ומבאר ר"א שרב למד מהפסוק ולא יחללו את קדשי בני ישראל שקדשים מחללים קדשים אך חולין לא מחללים קדשים, ומקשה רבה ששנינו במשנה שר' יוסי אומר שגם מי שלא היה בלבו לאחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד משמע דוקא באופן שלא היה בלבו אך אם היה בלבו לשם חולין זה פוסל, ואביי מבאר שיתכן לפרש שאם לא היה בלבו כלל כשר ומרצה אך אם היה בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצה. **ר"א אומר** שאם שחט חטאת לשם חולין היא כשרה אך אם שחטה וחשב שהיא חולין היא פסולה כמו ששמואל שאל את רב הונא

דף מז מנין שמתעסק בקדשים פסול אמר רב הונא שכתוב **ושחט את בן הבקר לפני ה'** שתהיה השחיטה לשם בן בקר, אמר שמואל זה כבר היה בידניו אך מנין שזה מעכב אמר לו שכתוב **לרצונכם תזבחוהו** לדעתכם תזבחו.

שנינו במשנה שהמחשבה הולכת אחר העובד היא לא כמו שאמר ר"א בן ר' יוסי שמעתי שהבעלים מפגלים, ורבא מבאר בטעם הדבר שכתוב והקריב המקריב.

אביי אומר שר"א בן ר' יוסי ור"א ור"ש בן אלעזר סוברים שיתכן שבאחד מחשב ואחד עובד המחשבה פוסלת ר"א בן ר' יוסי כדלעיל, ור"א כמו ששנינו שהשוחט לעכו"ם שחיטתו כשרה ור"א פוסל, ור"ש בן אלעזר ששנינו שהוא אמר כלל שכל מה שאינו כשר להצניע ולא מצניעים כמוהו אם הוכשר לאחד והצניעו ואחר הוציאו הוא התחייב על ידי מחשבתו של הראשון, ור"ש בן אלעזר ור"א ודאי סוברים כר"א בן ר' יוסי שאם מחשבה של אחר מועילה בחוץ ק"ו שהיא תועיל בפנים אך יתכן שר"א בן ר' יוסי לא סובר כמו האחרים שדוקא בפנים מחשבה של אחר מועילה וזה לא מועיל בחוץ, ור"ש בן אלעזר יכול לסבור כר"א שאם מחשבה מועילה לגבי שבת ודאי היא תועיל לגבי שחיטה לעכו"ם אך יתכן שר"א לא יסבור כר"ש בן אלעזר שרק לגבי שחיטה לע"ז מועילה מחשבה כי זה כעין פנים אבל זה לא יחייב בשבת שהתורה אסרה מלאכת מחשבת.

פרק איזהו מקומן

משנה מקום עבודת הזבחים: קדשי קדשים שחיטתם בצפון וכן פר ושעיר של יוה"כ שחטתם בצפון וקבלת דם בכלי

שרת בצפון ודמם טעון גם הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב ומתנה אחת מהם מעכבת ואת שיירי הדם שופך ליסוד מערבי של מזבח החיצון אך אם לא נתן את השיריים זה לא מעכב, פרים ושעירים הנשרפים נשחטים בצפון וקבלת דמם בכלי שרת בצפון ודמם טעון הזאה על הפרוכת ועל מזבח הזהב **עמוד ב** ומתנה אחת מהם מעכבת ואת שיירי הדם שופך ליסוד מערבי של מזבח החיצון אך אם לא נתן את שיירי הדם אינו מעכב, ופר ושעיר של יוה"כ וכן פרים ושעירים הנשרפים נשרפים בבית הדשן. **גמרא** יש להקשות מדוע לא כתוב בשאר קדשי קדשים שגם קבלת דמם היא בצפון, ויש לומר שכלול בהם אשם מצורע שקבלת דמו ביד ולא בכלי, אך קשה הרי שנינו בהמשך הפרק אשם נזיר ומצורע שחיתתם בצפון וקבול דמם בכלי שרת בצפון, יש לומר שבתחילה סברו שקבלת הדם היא רק ביד ולכן שיירו את דין קבלת הדם, אך אח"כ סברו שקבלת הדם היא בכלי ולכן שנו את זה כמו שנינו שלמדו מהפסוק **ולקח** והיינו מבינים שזה בכלי והתורה כותבת ונתן שזה ביד ויש ללמוד שכמו שנתנה היא בעצמו של הכהן כך הקבלה היא בכהן בעצמו, אך אין לומר שגם את הדם שבא למזבח יקבל ביד שכתוב כי כחטאת האשם הוא כמו שחטאת טעונה כלי בקבלת דמה כך באשם, וא"כ יוצא ששני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי, מי שקיבל בכלי בא להזות במזבח והשני שקיבל ביד בא למצורע לתת עליו את המתנות.

דף מח יש להקשות מדוע המשנה מתחילה לבאר את דין צפון בפרים הנשרפים הרי עיקר דין צפון נאמר בעולה, ויש לומר שחביב לתנא לשנות קודם את מה שלומדים מדרשה, והתנא לא התחיל לבאר את דין שאר חטאות אלא את מה שדמם נכנס לפנים שהם חביבים לתנא.

בעולה נאמר צפון כמו שנאמר **ושחט אותו על ירך המזבח צפונה** ופסוק זה נאמר בכך צאן, ובין בקר לומדים מהפסוק **ואם מן הצאן קרבנו** ואו מוסיף על ענין ראשון ונלמד העליון בין בקר מהתחתון בין צאן, וזה מובן למ"ד שלומדים עליון מתחתון בואו החיבור, ולמ"ד שלא לומדים עליון מתחתון זה קשה שנינו שלר"ע לומדים מהפסוק **ואם נפש אחת תחטא** שיש אשם תלוי גם בספק מעילות וחכמים פוטרים, ולכאורה נחלקו אם דורשים ואו מוסיף על ענין ראשון, ורב פפא אמר שלכו"ע לומדים בואו מוסיף ונחלקו שרבנן למדו בגזירה שוה שנאמר כאן **מצות** ובחטאת חלב נאמר **מצות** כמו שחטאת חלב היא רק בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת כך אשם תלוי הוא רק בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, ור"ע למד שהגזירה שוה ממעטת שאשם תלוי בא על מה שהוא חטאת קבועה למעט טומאת מקדש וקדשיו אך לא ממעט אשם מעילות ורבנן סוברים שאין גזירה שוה למחצה, אך קשה א"כ גם לר"ע אין גזירה שוה למחצה אלא נחלקו שר"ע למד **מואם נפש** שואו מוסיף על ענין ראשון אך קשה מדוע רבנן יחלקו על לימוד זה אלא נחלקו אם היקש של ואם נפש עדיף או הגזירה שוה לחטאת עדיפה, ויש לדחות שלכו"ע היקש עדיף וחכמים סוברים שההיקש בא ללמד באשם תלוי שהוא בא בכסף שקלים שלא נאמר שלא מסתבר להחמיר בספק יותר מודאי שמביא חטאת ששוה מעה, ור"ע למד שאשם תלוי בא בכסף שקלים שכתוב **זאת תורת האשם** שיש תורה אחת לכל האשמות וזה מובן למ"ד שמקישים בזה את כל האשמות ולמ"ד שלא מקישים יש לומר שלומדים גזירה שוה **בערכך בערכך** וזה מובן רק באשמות שכתוב בהם **בערכך** ואשם שפחה חרופה שלא כתוב **בערכך** יש לומר שלומדים בגזירה שוה **איל איל**.

שחטאת נעשית בצפון לומדים מהפסוק **ושחט את החטאת במקום העולה** וקבלה לומדים מהפסוק **ולקח הכהן מדם החטאת**, ושהמקבל עצמו בצפון לומדים ממה שכתוב **ולקח** לו ומצאנו שמצוה בכך, ולעכב לומדים מהפסוק **ושחט אותו**

במקום אשר ישחט את העולה ושנינו היכן עולה נשחט בצפון ואף זה בצפון, **עמוד ב** ויש להקשות וכי מכאן לומדים את זה הרי כבר נאמר במקום **אשר תשחט העולה תשחט החטאת** והוא יצא לקבוע לו מקום שאם לא שחט בצפון פסול, ואין לומר שזה בא למעט שאין אחר בצפון כגון שעירי יוה"כ שהתורה כתבה **ושחט את החטאת במקום העולה** ללמד בנין אב לכל החטאות שנשחטות בצפון, ומצאנו שעיר נשיא גם לעכב וכן מצאנו בשאר חטאות למצוה, ולעכב לומדים ממה שהתורה כתבה בכשבה וכתבה גם בשעירה ומאותו לומדים כמו שנינו למעט שעיר נחשון ושנינו על הפסוק **וסמך את ידו על ראש השעיר** שלר' יהודה מרבים סמיכה בשעיר נחשון ולר"ש מרבים שעירי ע"ז וא"כ היינו אומרים שאם ריבו לסמיכה נרבה לצפון קמ"ל שאין צריך צפון, ורבינא מקשה שזה מובן לר' יהודה שמיעטו שעיר נחשון מצפון אף שריבו אותו לגבי סמיכה אך לר"ש שמיעטו שעיר ע"ז מה ממעטים מאותו, ומר זוטרא בר רב טבי אמר לרבינא שגם לר' יהודה קשה שלמה שריבו שעיר נחשון ריבו ולמה שלא ריבו לא ולא צריך למעט, ואין לומר שאם התורה לא היתה ממעטת היינו אומרים שנלמד בבנין אב מכל חטאות, שא"כ גם סמיכה היינו לומדים בבנין אב אלא שלא לומדים מדורות, וא"כ אין צורך למעט צפון ואותו בא למעט שרק בקרבן יש דין צפון ולא צריך שהשוחט יהיה בצפון, אך קשה שכבר למדנו את זה מדברי ר' אחיא שכתוב **ושחט אותו על ירך המזבח צפונה** וזה מלמד שמצאנו שאם קיבל בדרום פסול א"כ גם כשהשוחט בדרום פסול ולומדים משם שרק הקרבן בצפון ולא השוחט, **ואותו** ממעט בין עוף שנינו שאין לומר שמליקת בין עוף היא בצפון שהיינו יכולים ללמוד מבין צאן שלא קבע לו כהן ובכל זאת נשחט בצפון מליקת עוף שקבע בכהן ודאי זה בצפון ולכן למדו מאותו למעט בין עוף, אך יש לפרוך שבבן צאן קבע בו כלי לשחיטה, אלא **אותו** ממעט פסח שנינו שר"א בין יעקב אמר שלא נלמד שפסח יהיה טעון צפון ויכלנו ללמוד ק"ו מעולה שאין קבוע לה זמן שחיטה והיא טעונה צפון פסח שקבוע לו זמן ודאי יצטרך צפון לכן ממעטים מאותו, אך יש לפרוך שעולה היא כליל ויש להוכיח מחטאת, ואם נפרוך שהיא מכפרת על חייבי כריתות יש להוכיח מאשם, ויש לפרוך שאשם הוא קדשי קדשים וכך יש לפרוך שלא נלמד מכולם, אלא יש לומר שמאותו ממעטים שאין צריך שהשוחט יהיה בצפון ומה שהקשנו שכבר לומדים את זה מדברי ר' אחיא יש לומר שהוא למד רק למעט שאין צריך שהשוחט יהיה בצפון אך המקבל צריך להיות בצפון ואין לומר שלמדנו מקבל מולקח שר' אחיא לא סבר ללמוד מולקח.

מצאנו שחיטה לכתחילה בעולה וכן קבלה לעכב בקבלה אמר רב אדא בר אהבה או רבה בר שילא שיש ללמוד ק"ו שאם בחטאת שבאה מכח עולה מעכב בה צפון ודאי שבעולה יעכב צפון, אך יש לפרוך שחטאת מכפרת על חייבי כריתות, מבאר רבינא שרב אדא הכריח מסברא שלא יתכן שטפל יהיה חמור מהעיקר.